

Projekt

**UCHWAŁA NR .....
RADY GMINY LESZNOWOLA**

z dnia ..... 2020 r.

**w sprawie uchwalenia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola
na lata 2020-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713), oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1507 ze zm.) **Rada Gminy Lesznowola uchwala, co następuje:**

§ 1.

Uchwala się Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola na lata 2020-2025 stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lesznowola.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LESZNOWOLA NA LATA 2020-2025

Lesznowola, lipiec 2020

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.....	3
2. PODSTAWY BUDOWANIA STRATEGII.....	4
2.1. Dokumenty Europejskie i Krajowe.....	7
2.2. Dokumenty regionalne i lokalne.....	11
3. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	18
3.1. Ogólna charakterystyka Gminy Lesznówola.....	18
3.2. Struktura demograficzna.....	19
3.3. Ekonomia lokalna (budżet, przedsiębiorczość, rynek pracy).....	21
3.4. Problemy Społeczne.....	23
3.4.1. Alkoholizm.....	25
3.4.2. Narkomania.....	27
3.4.3. Przemoc.....	28
3.4.4. Problemy mieszkaniowe.....	29
3.4.5. Zagrożenie pandemiczne na terenie gminy.....	29
3.5. Grupy wrażliwe społecznie w gminie.....	30
3.5.1. Osoby starsze.....	31
3.5.2. Osoby niepełnosprawne i ich rodziny	33
3.5.3. Rodziny z małymi dziećmi i rodziny wielodzietne.....	39
3.5.4. Dzieci i młodzież.....	40
3.5.5. Mniejszości narodowe.....	41
3.6. Podsumowanie silnych i słabych stron w kontekście integracji społecznej.....	42
3.6.1. Silne strony.....	42
3.6.2. Słabe strony.....	42
3.7. Szanse oraz zagrożenia dla dalszego rozwoju Gminy Lesznówola.....	43
3.7.1. Szanse rozwoju Gminy Lesznówola.....	43
3.7.2. Zagrożenie rozwoju Gminy Lesznówola.....	43
4. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	44
4.1. System priorytetów.....	44
4.1.1. PRIORYTET I: Zwiększenie integracji i aktywności społecznej.....	44
4.1.2. Cele szczegółowe.....	44
4.2. PRIORYTET II: Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego i marginalizacji społecznej.....	45
4.2.1. Cele szczegółowe.....	45
4.3. PRIORYTET III: Wzrost jakości życia mieszkańców.....	46
4.3.1. Cele szczegółowe.....	46
5. SYSTEM WDROŻENIA I MONITORING	46

STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LESZNOWOLA

na lata 2020-2025

1. WSTĘP.

Rozwiązanie istotnych problemów społecznych mieszkańców gminy jest działaniem trudnym i długofalowym. Celowym jest zatem strategiczne podejście do zagadnień ze sfery polityki społecznej, które oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. Dzięki sprecyzowaniu w strategii najważniejszych problemów społecznych naszej Gminy, wybrane cele i ich hierarchia powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W Strategii Integracji Społecznej i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola na lata 2020 – 2025 zapisano działania, które są kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, jak również nowe działania wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych. Wskazanie strategicznych kierunków działania poprzedzone zostało wnikliwą analizą problemów społecznych występujących w Gminie Lesznowola. W tworzenie strategii włączone zostały osoby będące reprezentantami środowisk społecznych i samorządowych, zajmujących się na co dzień szeroko rozumianą problematyką polityki społecznej.

Przedmiotowa Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znacznym sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Przedmiotowy dokument ma zatem stanowić podstawę do realizacji wzorów interwencji społecznych, które mają bezpośrednio przełożyć się na poprawę życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej. Przedstawiona w Strategii diagnoza rzeczywistych problemów społecznych dotyczących społeczności lokalną oraz plan działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami efektywnej realizacji polityki społecznej w gminie.

Część wstępna zawiera podstawowe informacje dotyczące zasad konstruowania niniejszego dokumentu, genezę i etapy tworzenia strategii, ramy prawne i zgodność strategii z innymi dokumentami, diagnozę problemów społecznych oraz plan strategiczny.

Część diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące Gminy Lesznowola oraz diagnozę społeczną problemów społecznych, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie i powiecie, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej. Przedstawione dane zostały zestawione z informacjami pozyskiwanymi bezpośrednio przy wykonywaniu swoich obowiązków przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznowoli jako koordynatora polityki społecznej w gminie ale również z danymi pozyskiwanymi od pedagogów szkolnych ze wszystkich placówek szkolnych z terenu Gminy Lesznowola. Całość pozyskanych danych została zestawiona z informacjami pozyskanymi od przedstawicieli środowisk lokalnych, instytucji powiatowych działających na gruncie polityki społecznej tj. Powiatowego Centrum Polityki Społecznej w Piasecznie i Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie.

2. PODSTAWY BUDOWANIA STRATEGII.

Gminna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2019 r., poz 1507 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 713);
- 2) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 111 ze zm.);

- 3) ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 808);
- 4) ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 473 ze zm.);
- 5) ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. 2017r. poz. 2092 ze zm.);
- 6) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176);
- 7) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821);
- 8) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685);
- 9) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1482 ze zm.);
- 10) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373 ze zm.);
- 11) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.);
- 12) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218);
- 13) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.);
- 14) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1390 ze zm.);
- 15) ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 ze zm.),
- 16) ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (t.j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.);
- 17) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.);
- 18) ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1205 ze zm.);
- 19) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 688 ze zm.);

- 20) ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 326 ze zm.);
- 21) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – kodeks cywilny;
- 22) ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – kodeks rodzinny i opiekuńczy

Oprócz wyżej wymienionych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej oraz budownictwa socjalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Gminna Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola na lata 2020-2025 jest ponadto dokumentem wieloletnim, który uwzględnia zapisy dokumentów utworzonych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Została opracowana w oparciu o inne dokumenty strategiczne tj.:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności);
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS);
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK);
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego;
- Plan Rozwoju Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2013-2023;
- Strategia Rozwoju Gminy Lesznowola do roku 2021;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020,
- Krajowy program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020;
- Krajowy program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy.

2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej celem strategii Europa 2020 jest zapewnienie, że ożywienie gospodarcze Unii Europejskiej (UE) po kryzysie gospodarczym i finansowym wspierane jest szeregiem reform w celu stworzenia solidnych podstaw dla rozwoju i tworzenia miejsc pracy do 2020 roku. Strategia zajmuje się strukturalnymi słabościami europejskiej gospodarki oraz kwestiami gospodarczo-społecznymi, a jednocześnie ma na względzie długofalowe problemy, takie jak globalizacja, rosnące zapotrzebowanie na ograniczone zasoby i starzenie się społeczeństw.

Wspólnota Europejska wyznaczyła sobie pięć głównych celów, które winny zostać osiągnięte najpóźniej do 2020 r., a mianowicie:

- 1) osiągnięcie przynajmniej 75% stopy zatrudnienia osób w wieku od 20 do 64 lat,
- 2) inwestowanie 3% produktu krajowego brutto w badania i rozwój,
- 3) zmniejszenie o przynajmniej 20% emisji gazów cieplarnianych, wzrost udziału energii odnawialnej do poziomu 20% i wzrost o 20% efektywności energetycznej,
- 4) zmniejszenie odsetek uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10% i zwiększenie o przynajmniej 40% liczby absolwentów szkół wyższych,
- 5) zmniejszenie o 20 milionów liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Strategia Europa 2020 powinna umożliwić krajom członkowskim Unii Europejskiej osiągnięcie wzrostu:

- inteligentnego, poprzez rozwój wiedzy i innowacji,
- trwałego, w oparciu o bardziej ekologiczną, bardziej efektywną w zarządzaniu zasobami i bardziej konkurencyjną gospodarkę,
- spójnego, na rzecz wzrostu zatrudnienia oraz spójności społecznej i terytorialnej.

Cele strategii Europa 2020 wspierane są też przez siedem inicjatyw przewodnich na poziomie europejskim oraz w krajach UE: Unię dla innowacji, Mobilną młodzież, Europejską agendę cyfrową, Europę efektywnie korzystającą z zasobów, Politykę przemysłową w dobie globalizacji, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, Europejski program walki z ubóstwem.

Strategia Europa 2020 wdrażana jest za pośrednictwem ogólnych wytycznych polityki gospodarczej krajów UE i Unii (zalecenie Rady (UE) 2015/1184) i wytycznych dla polityki zatrudnienia w krajach UE (decyzja Rady (UE) 2015/1848), zastępujących wytyczne strategii lizbońskiej. Kraje członkowskie Wspólnoty zostały wezwane do przełożenia celów strategii Europa 2020 na cele krajowe. Każdego roku, w kwietniu, publikują one krajowe programy reform, w których przedstawiają działania przedsięwzięte w celu osiągnięcia celów krajowych.

Strategia Lizbońska

Obowiązująca obecnie Strategia Europa 2020 zastąpiła bezpośrednio Strategię Lizbońską, której głównym celem było stworzenie na terytorium Europy, do roku 2010, najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie. Dokument skupiał się na czterech kwestiach: innowacyjności (gospodarka oparta o wiedzę), liberalizacji (rynków telekomunikacji, energii, transportu oraz rynków finansowych), przedsiębiorczości (ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej) oraz spójności społecznej (kształtowanie aktywnego państwa socjalnego). Zdecydowana większość działań podejmowanych w zakresie Strategii Lizbońskiej związana była z modernizacją polityki zatrudnienia oraz kreowaniem pozytywnych zmian na rynku pracy. W ramach sformułowanych celów wyróżniono następujące priorytety odnoszące się do polityki społecznej:

- stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstanie i rozwój firm innowacyjnych, szczególnie w grupie małych i średnich przedsiębiorstw, oraz stymulowanie przedsiębiorczości,
- rozwój aktywnej polityki zatrudnienia,
- poprawa jakości pracy,
- mobilność pracowników – otwarcie europejskich rynków pracy,
- inwestowanie w zasoby ludzkie,
- zabezpieczenie społeczne i promowanie integracji społecznej.

W obszarze integracji społecznej konkretyzację Strategii Lizbońskiej stanowiły cele Nicejskie, które obejmowały cztery podstawowe działania:

- zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich,
- zapobieganie ryzyku wykluczenia,
- pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych),

- mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki oraz życia społecznego.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,

- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój stanowi odpowiedź na wyzwania i jednocześnie instrument realizacji Strategii Europa 2020. Program uwzględnia stojące przed Europą długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Najważniejszymi wyzwaniami istniejącymi obecnie w zakresie poszczególnych obszarów wsparcia PO WER są w szczególności:

- 1) Zwiększanie efektywności instytucjonalnej Publicznych Służb Zatrudnienia i poprawa jakości świadczonych przez nie usług;
- 2) Konieczność lepszego monitorowania potrzeb i zjawisk na rynku pracy;
- 3) Poprawa równego dostępu kobiet i mężczyzn do zatrudnienia oraz przeciwdziałanie dyskryminacji na rynku pracy;
- 4) Rozwój potencjału instytucjonalnego pomocy społecznej, w tym systemu monitorowania, koordynacji i oceny polityki społecznej;
- 5) Zwiększanie potencjału pomocy społecznej;
- 6) Rozwój usług społecznych dotyczących procesu deinstytucjonalizacji, usług asystenckich i opiekuńczych oraz wsparcia mieszkalnictwa wspomaganego dla różnych grup odbiorców;
- 7) Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii i integracji społecznej;
- 8) Integracja i przeciwdziałanie dyskryminacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. Romów, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych).

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności

gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. W okresie 2014-2020 UE przeznaczyła na Europejski Fundusz Społeczny ponad 80 mld euro, czyli prawie jedną czwartą swoich wydatków na politykę rozwoju regionalnego. Dla Polski przyznano z tej puli ok. 13,2 mld euro. To znacznie więcej niż w latach 2007-13, kiedy mieliśmy do dyspozycji nieco ponad 11 mld euro. Środki z Europejskiego Funduszu Społecznego są wykorzystywane na dwóch poziomach: krajowym i regionalnym. Na poziomie krajowym funkcjonuje jeden Program Operacyjny - Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), który otrzymał 4,4 mld euro, co stanowi ok. 34% ogółu środków. Pozostałe ponad 66% zostało rozdzielone między 16 programów regionalnych.

W latach 2007 -2013 zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce ujęte zostało w ramach poprzedniego Programu Operacyjnego - Kapitał Ludzki. Jego celem było umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców. „Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki

Spółecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020" określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej. Podczas tworzenia Strategii podczas budowy Strategii przeprowadzono analizę wszystkich 15 powodów udzielania pomocy społecznej osobom i rodzinom, zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, tj.:

- 1) bezrobocia,
- 2) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 3) niepełnosprawności,
- 4) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 5) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 6) alkoholizmu lub narkomanii,
- 7) zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych,
- 8) przemocy w rodzinie,
- 9) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 10) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- 11) sieroctwa,
- 12) ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 13) klęski żywiołowej lub ekologicznej,
- 14) ubóstwa,
- 15) bezdomności.

Misję samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii, określono jako: „Osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność”. Dla każdego z pięciu wyodrębnionych obszarów sformułowano następujące cele strategiczne:

- Ubóstwo - podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegania przechodzenia osób ubogich w stan bezdomności.
- Uzależnienia - zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających tym zachowaniom. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.

- Starość - podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej;
- Bezrobocie - rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną;
- Niepełnosprawność - wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.

Opracowany system wdrażania Strategii uwzględnia spójność z priorytetami określonymi w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w szczególności w odniesieniu do:

- 1) aktywnego włączenia, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnym uczestnictwem i zwiększaniem szans na zatrudnienie,
- 2) ułatwiania dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym,
- 3) wspierania przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2013-2023

Powiat Piaseczyński w 2013 r. opracował i przyjął do realizacji Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2013 - 2023, stanowiący aktualizację dokumentu z roku 2005. W wyniku procesu planowania strategicznego sformułowane zostały w nim długofalowe cele rozwoju Powiatu, zadania służące realizacji tych celów, jednostki odpowiedzialne za ich wdrożenie oraz oczekiwane efekty planowanych do podjęcia działań. Tak ukształtowany dokument pełni ważną rolę w procesie pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej na finansowanie ważnych dla Powiatu przedsięwzięć rozwojowych. W praktyce niemożliwe jest bowiem aplikowanie o środków z różnorodnych programów unijnych bez rzetelnego i jasnego przełożenia wizji i celów strategicznych powiatu na konkretne projekty.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Piaseczyńskiego powstał przy założeniu, iż jako narzędzie wspomagające zarządzanie rozwojem powiatu będzie okresowo aktualizowany i uzupełniany o analizę nowych potrzeb i bieżących możliwości rozwojowych. Odniesienie zaistniałych zmian i osiągniętych, w wyniku realizacji Planu, rezultatów do stanu wyjściowego, umożliwi weryfikację pierwotnych założeń rozwojowych, tj. celów i kierunków działań oraz wpływa

stymulująco na identyfikację nowych zadań. Takie podejście do planowania rozwoju sprawia, iż Powiat Piaseczyński koncentruje zasoby i środki finansowe na obszarach i zadaniach, najistotniejszych z punktu widzenia rozwoju powiatu i najbardziej potrzebujących wsparcia.

Jak wskazują autorzy dokumentu celem Planu jest również rozwiązywanie ważnych problemów społecznych oraz planowanie i realizacja wyznaczonych zadań w zakresie polityki społecznej. Jest to wyraz zintegrowanego planowania społecznego, dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Podobnie jak w Strategii poprzedniej, obowiązującej od roku 2005 najważniejszymi problemami zdiagnozowanymi w Planie są; bezrobocie, bezdomność, ubóstwo, uzależnienia, dysfunkcja rodziny oraz niepełnosprawność. Nie ulega wątpliwości, że przy projektowaniu gminnych działań strategicznych należy wziąć pod uwagę problemy społeczne akcentowane w niniejszym opracowaniu.

Strategia rozwoju Gminy Lesznowola do roku 2021

Strategia Rozwoju Gminy Lesznowola do roku 2021 (aktualizacja) została przyjęta w 2011 roku jako dokument określający cele strategiczne i programy operacyjne, których realizacja przyniesie dalszą poprawę warunków życia poprzez kontynuację szybkiego rozwoju gminy. Według Strategii Lesznowola to nowoczesna ekologiczna Gmina, kierująca się zasadami zrównoważonego rozwoju, krajowy lider tworzenia społeczeństwa obywatelskiego, budującego swoją przyszłość w oparciu o walory położenia geograficznego, bardzo dobry stan infrastruktury i wysoki poziom rozwoju przedsiębiorczości.

W oparciu o wnioski wypracowane przez zespoły na seminarium, Gmina w swojej strategii określiła następujące długookresowe cele strategiczne, a w ich ramach cele średniookresowe, które mają być osiągnięte w perspektywie roku 2021.

I. Przeciwdziałanie nadmiernym dysproporcjom w poziomie życia mieszkańców gminy, poprzez:

- Stworzenie warunków rozwoju zawodowego mieszkańców,
- Dalszą decentralizację samorządu i jego instytucji,
- Zaprojektowanie i wykonanie urządzeń małej architektury,
- Prewencję zjawiskom patologicznym w gminie,

- Rozwój budownictwa komunalnego w tym społecznego,
- Utworzenie na terenie gminy centrum administracyjno-usługowo-handlowego,
- Tworzenie warunków do powstawania miejsc pracy na terenie gminy,
- Wsparcie dla lokalnego rolnictwa,
- Aktywizację społeczeństwa w zakresie rozwoju przedsiębiorczości,
- Wzrost bezpieczeństwa publicznego,
- Rozwój bazy oświatowej (budowa szkoły średniej, zespołów szkół, przedszkoli, sal gimnastycznych, boisk, itp.),
- Stworzenie atrakcyjnej oferty zagospodarowania czasu wolnego i pracy dla uzdolnionej młodzieży,
- Nawiązanie współpracy międzynarodowej dla aktywizacji wymiany młodzieżowej itp.,
- Rozwój gminnej bazy kulturalnej.

II. Równoważenie urbanizacji gminy, poprzez:

- Wprowadzenie zmian w obowiązującym systemie gospodarki odpadami komunalnymi – przejście przez gminę obowiązków właścicieli w tym zakresie,
- Ciągłą edukację ekologiczną mieszkańców,
- Poprawę stanu środowiska przyrodniczego,
- Rozwój inwestycji proekologicznych,
- Bieżący monitoring polityki przestrzennej gminy,
- Wdrożenie zasad planowania przestrzennego w oparciu o normy rozwoju zrównoważonego,
- Nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w zakresie działań proekologicznych,
- Skuteczną egzekucję norm ekologicznych na terenie gminy,
- Estetyzację miejsc publicznych,
- Rozwój współpracy z Miastem Stołecznym Warszawą w dziedzinie problematyki ekologicznej.

III. Rozwiązanie problemów komunikacyjnych na terenie gminy i w otoczeniu gminy, poprzez

- Rozbudowę strategicznych połączeń komunikacyjnych związanych z ruchem tranzytowym (obwodnice, nowe połączenia),
- Lobbing na rzecz realizacji zamierzeń komunikacyjnych o znaczeniu ponadgminnym,

- Wspólne z Miastem Stołecznym Warszawą rozwiązywanie problematyki komunikacyjnej gminy,
- Uporządkowanie i rozszerzenie informacji komunikacyjnej na terenie gminy,
- Modernizację i rozbudowę istniejącej sieci drogowej na terenie gminy,
- Aktualizację miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy w zakresie zamierzeń komunikacyjnych,
- Budowę na drogach krajowych ekranów dźwiękowych,
- Budowę bezkolizyjnych skrzyżowań z drogami krajowymi,
- Poprawę bezpieczeństwa na drogach poprzez instalację sygnalizacji świetlnej i właściwych oznakowań,
- Budowę ścieżek rowerowych.

IV. Poprawa stanu infrastruktury technicznej na terenie gminy dla rozwoju przedsiębiorczości i osadnictwa, poprzez:

- Rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- Poprawę stanu sieci energetycznej,
- Budowę bezprzewodowej sieci internetowej,
- Sukcesywne rozbudowywanie sieci gazu przewodowego na terenie gminy,
- Współpracę z sąsiednimi gminami w celu pozyskania środków na inwestycje międzygminne,
- Rozwój sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- Opracowanie strategii gospodarczej gminy dla pozyskania inwestorów,
- Uzbrojenie i promocja terenów inwestycyjnych,
- Stworzenie lokalnego funduszu poręczeń kredytowych,
- Przedstawienie bogatej oferty szkoleniowo – informacyjnej dla przedsiębiorców,
- Dostosowanie sieci telekomunikacyjnej do poziomu rozwoju gminy,
- Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych - złóż geotermalnych, energii słonecznej.

V. Rozwój i promocja funkcji rekreacyjno - turystycznych, poprzez:

- Rozbudowę infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,
- Rozbudowę gminnego programu promocji gminy,
- Wykorzystanie lokalnych tradycji i historii dla celów promocyjnych,

- Wykreowanie imprezy turystycznej o zasięgu krajowym,
- Wykorzystanie osób znanych zamieszkujących na terenie gminy do celów promocyjnych,
- Zaprojektowanie i wdrożenie szerokiego zakresu imprez kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych w gminie,
- Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju szlaków pieszych i rowerowych itp.,
- Rozwój gospodarstw agroturystycznych,
- Udostępnienie obszarów chronionego krajobrazu dla celów rekreacyjnych,
- Rozwój systemu informacji gospodarczej i turystycznej.

VI. Kreowanie nowoczesnych funkcji miejskich na terenie gminy, poprzez:

- Utworzenie nowego centrum gminy,
- Stworzenie centrum bankowego na terenie gminy,
- Rozwój usług miejskich,
- Powołanie Gminnego Centrum Informacji Gospodarczej,
- Rozbudowa kanalizacji deszczowej,
- Zwiększenie ilości komisariatów policji,
- Usytuowanie szpitala na terenie gminy,
- Rozszerzenie gminnej komunikacji zbiorowej,
- Rozwój szkolnictwa wyższego na terenie gminy,
- Zwiększenie zakresu usług specjalistycznych służby zdrowia,
- Rozwój funkcji kinowych i teatralnych,
- Powołanie Straży Gminnej.

VII. Rozwój i integracja społeczeństwa obywatelskiego, poprzez:

- Tworzenie warunków dla powstawania organizacji pozarządowych na terenie gminy,
- Prowadzenie działań integrujących społeczeństwo Lesznowoli,
- Budowa tożsamości lokalnej,
- Umocnienie więzi społecznych i odpowiedzialności za wspólnotę gminną mieszkańców,
- Stworzenie warunków dla realizacji aspiracji intelektualnych mieszkańców,
- Stworzenie systemu informacyjnego dla mieszkańców gminy,

- Rozwój instytucjonalnych systemów wzajemnej komunikacji przedstawicieli samorządu i mieszkańców.

Większość z powyższych celów bezpośrednio wiąże się z kwestiami integracji wewnętrznej gminy (w tym integracji społecznej), dlatego Gminna Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych powinna być silnie skorelowana ze Strategią Rozwoju Gminy.

3. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Diagnoza skupia się, poza ogólną charakterystyką gminy, na trzech aspektach określających problemy społeczne (demografia, przedsiębiorczość i rynek pracy oraz infrastruktura społeczna), na zdefiniowanych problemach społecznych i określonych grupach wrażliwych społecznie.

3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Lesznowola leży w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy, granicząc z nią od swojej wschodniej strony. Takie walory jak: bliskość stolicy, dogodne szlaki komunikacyjne, atrakcyjne tereny inwestycyjne, rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna sprawiają, że gmina przeżywa dynamiczny rozwój.

Zgodnie z danymi ogłoszonymi w 2019 roku przez Urząd Statystyczny, jak również opublikowanymi w raporcie o stanie Gminy Lesznowola z 2019 roku powierzchnia gminy wynosi 69 km². Na dzień 31.05.2020 r. na terenie gminy zameldowane jest na pobyt stały i czasowy łącznie 28 404 osoby. Lesznowola w ciągu 20 lat przeszła transformację z gminy typowo rolniczej w gminę o charakterze mieszkaniowo - usługowym. Obecnie na jej terenie prowadzi działalność ponad 8,2 tys. podmiotów gospodarczych. Są wśród nich mniejsze i większe firmy tworzące ośrodek produkcyjny i usługowy, koncentrujący nowoczesny przemysł z udziałem kapitału krajowego oraz zagranicznego. W gminie przybywa również nowych mieszkańców. Przyciąga ich dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna. Gmina dołożyła wszelkich starań, aby w sposób maksymalny powiększyć uzbrojenie swoich terenów w media (wodociąg i kanalizacja). Gmina stale inwestuje w budowę dróg gminnych oraz współfinansuje (w stopniu znacznym - 50-100%) budowę i modernizację dróg powiatowych, a także wojewódzkich.

Każdego roku na inwestycje Samorząd Gminy przeznaczają średnio ok. 25-40 % budżetu gminy. Gmina jest jedną z nielicznych w Polsce o najwyższym stopniu, zaawansowania planu przestrzennego zagospodarowania (znaczna powierzchnia gminy). Nowo uchwalone plany przewidują wielofunkcyjny rozwój zabudowy mieszkaniowej i rezydencjonalnej, jedno- i wielorodzinnej, rekreacyjnej i sportowej oraz wszechstronnej działalności gospodarczej nieuciążliwej dla środowiska.

Zachowanie zrównoważonego rozwoju gminy oraz ochrona wszystkich elementów środowiska naturalnego stały się strategicznymi zadaniami Gminy Lesznówola.

Wymogiem czasu spowodowanym chęcią życia w przyjaznym i czystym środowisku była konieczność budowy wodociągów i kanalizacji sanitarnej. Dzięki samorządowym inwestycjom i przeznaczeniu znacznych środków na rozwój infrastruktury technicznej, uzbrojenie terenów w kanalizację i wodociągi, sieć dróg – stworzono dogodne warunki inwestorom, a mieszkańcy żyją w czystym środowisku.

Gmina Lesznówola to dobre miejsce do rozwijania przedsiębiorczości, atrakcyjne dla inwestorów, ekologicznie czyste, wygodne, ciekawe i przyjazne dla mieszkańców.

Tempo rozwoju Gminy Lesznówola zostało wielokrotnie zauważone i nagrodzone. Gmina uzyskała wiele wyróżnień i certyfikatów przyznanych przez zewnętrznych ekspertów.

Do najbardziej znaczących tytułów należy zaliczyć godło promocyjne TERAZ POLSKA, Gmina Fair Play, Rzetelny Samorząd, wielokrotny laureat konkursów Mazowiecka Gmina Roku, Samorząd Przyjazny Przedsiębiorczości, Samorządowy Lider Edukacji oraz Lider Polskiej Ekologii, Gmina Przyjazna Środowisku, Gmina Bliska Środowisku, Zielony Laur, jak również Sportowa Gmina oraz Aktywna Gmina. Uzyskane tytuły i wyróżnienia podnoszą konkurencyjność gminy promując współpracę między Mieszkańcami, Przedsiębiorcami a Samorządem. Gmina szczyci się bogatą historią, tradycją, znacznym dorobkiem kulturalnym i gospodarczym. Życzliwość, duży potencjał intelektualny, brak napięć i konfliktów społecznych, to atuty świadczące o tym, że Lesznówola jest z całą pewnością gminą z przyszłością.

3.2 STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

Gmina Lesznówola – od około piętnastu lat – doświadcza gwałtownego wzrostu liczby mieszkańców, faktycznego przyspieszenia proces nabrał po 2000 r., kiedy to rocznie liczba osób zameldowanych na terenie gminy wzrasta pomiędzy 10% a 15 % rocznie. Zwiększa się liczba osób zamieszkujących na terenie gminy niedokonujących zameldowania na pobyt stały.

Proces wzrostu ludności nie zachodzi równomiernie na terenie gminy i w różnym stopniu obejmuje poszczególne sołectwa. Najszybciej, na przestrzeni ostatnich 10-ciu lat, wzrasta liczba ludności we wschodnich sołectwach – Mysiadło, Nowa Iwiczna, Stara Iwiczna i Zamienie - które obecnie skupiają zdecydowaną większość mieszkańców gminy. Nieco wolniej rośnie liczba mieszkańców w południowo-zachodnich sołectwach. Tendencje te różnicują również społeczność gminy pod względem rozkładu takich cech, jak np. struktura wieku czy wykształcenia. Dotychczasowe migracje powodują zwiększanie się liczby osób z wyższym wykształceniem i w wieku produkcyjnym, często rodzin z małymi dziećmi. Dzieci i młodzież stanowią znaczną część mieszkańców gminy, z czego większość mieszka na terenie Nowej Iwicznej, Mysiadła, Zamienia oraz Starej Iwicznej.

Tab. 1 Przekrój wieku i płci mieszkańców Gminy Lesznówola w roku 2020

Wiek	Mężczyzn	Kobiet	Ogółem
0-2	623	560	1183
3	221	220	441
4-5	453	446	899
6	218	214	432
7	221	212	433
8-12	1198	1197	2395
13-15	660	582	1242
16-17	341	319	660
18	159	128	287
19-65	8534	0	8534
19-60	0	8425	8425
60 +	0	2293	2293
65 +	1180	0	1180
Ogółem	13808	14596	28404

Źródło: Statystyka mieszkańców Gminy Lesznówola na dzień 31.05.2020 r.

W gminie występuje zjawisko migracji do pracy – część mieszkańców gminy pracuje poza nią, ale z drugiej strony wiele osób z okolicznych gmin i całego kraju znajduje w niej zatrudnienie.

Dynamicznie powstaje tu wiele miejsc pracy, dzięki aktywnej polityce samorządu gminy, stwarzającego dobre warunki do inwestycji.

Zmiany demograficzne w gminie (w tym przewidywana migracja) mają bezpośredni wpływ na pojawiające się problemy społeczne i ze szczególną uwagą powinny być uwzględnione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Różnice pomiędzy poszczególnymi obszarami gminy pod względem zaludnienia (ilości, struktura, przyrost) powinny być uwzględniane przy tworzeniu narzędzi rozwiązywania problemów społecznych.

3. 3. EKONOMIA LOKALNA (BUDŻET, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, RYNEK PRACY)

Jednym z najważniejszych wymiarów funkcjonowania lokalnej społeczności jest jej ekonomia. Z jednej strony mamy tu na myśli wysokość środków publicznych, jakimi dysponuje lokalna wspólnota, co kieruje naszą uwagę ku budżetowi gminy, zarówno po stronie jego dochodów, jak i wydatków. Z drugiej strony chodzi nam o jednostkowe bądź zbiorowe zachowania ekonomiczne mieszkańców gminy, co kieruje naszą uwagę ku działalności gospodarczej, poziomowi zatrudnienia oraz stopie bezrobocia.

W ciągu ostatnich lat dziesięcioleci zarówno dochody, jak i wydatki gminy Lesznowola wzrosły wielokrotnie, przy czym szybciej rosły wielkości nominalne (9-ciokrotnie), niż per capita (6-ciokrotnie).

W roku 2019 dochody gminy na jednego mieszkańca stale zamieszkującego na terenie Gminy Lesznowola wynosiły 4275,53 zł zaś wydatki na jednego mieszkańca 10 515,53 zł. Dochody własne stanowiły w dochodach ogółem budżetu gminy 60,35% co świadczy bezpośrednio o wysokiej samodzielności finansowej Gminy Lesznowola i braku trudności z planowaniem długoterminowym inwestycji. Najwyższe kwoty w 2019 r. pochłaniają wydatki związane z oświatą i wychowaniem, transportem, gospodarką mieszkaniową oraz pomocą społeczną, przy czym w ostatnich latach cały czas następuje wzrost nakładów inwestycyjnych. Wydatki majątkowe w Gminie Lesznowola poniesiono w wysokości ponad 63 776 635,83 zł. i zostały wykonane na poziomie 98,49% planu. W stosunku do 2018 r. wydatki majątkowe były wyższe o 43 135 091,10 zł.

Tab. 2 Wykonanie wydatków wg. wybranych rozdziałów na 2019 r. oraz plan wydatków na 2020 rok

Dział	Nazwa działu	Wykonanie 2019	Plan 2020
010	Rolnictwo i łowiectwo	787 456,19	493 467,00
020	Leśnictwo	28 071, 88	29 000,00

600	Transport i łączność	8 718 719,46	18 323 139,00
630	Turystyka	30 000,00	22 500,00
700	Gospodarka mieszkaniowa	11 109 592,44	4 493 759,00
710	Działalność usługowa	290 842,09	390 932,00
750	Administracja publiczna	20 836 997,08	18 648 901,00
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	231 535,73	76 338,00
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	801 408,83	973 567,00
757	Obsługa długu publicznego	2 679 231,07	4 732 888,00
758	Różne rozliczenia	9 162 969,00	11 509 843,00
801	Oświata i wychowanie	101 202 678,99	137 004 556,00
851	Ochrona zdrowia	723 588,73	1 001 027,00
852	Pomoc społeczna	3 703 499,16	3 634 117,00
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	15 484 949,31	22 551 483,00
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	5 037 464,09	3 801 142,00
926	Kultura fizyczna i sport	6 023 723,22	3 975 126,00
	Wydatki ogółem	234 191 563,60	289 358 680,00

Wartym podkreślenia jest fakt, iż już za rok 2019 dochody własne Gminy Lesznówola wynosiły 60,35 % dochodów wykonanych. Przyjęte w planie na rok 2019 wydatki budżetowe w wysokości 308 286 760 zł zrealizowano w kwocie **297 968 199,43** zł co stanowi 96,69 %.

Drugim analizowanym przez nas wymiarem lokalnej ekonomii jest stan przedsiębiorczości. Na przestrzeni ostatnich lat liczba firm prywatnych zlokalizowanych na terenie gminy wzrosła niemal 2 i półkrotnie, a tym samym jest to dynamika wyższa od wzrostu ludności w tym samym czasie, która wzrosła nieco ponad półtorakrotnie. W roku 1996 istniało na terenie Gminy - 601 firm, w roku 1997 zarejestrowanych było – 678 firm, natomiast w 2000 roku istniało – 907 firm. W roku 2019 na terenie Gminy Lesznówola było zarejestrowanych już łącznie 8276 firm (w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki prawa handlowego oraz podmioty nowo zarejestrowane).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Piasecznie w 2019 roku było zarejestrowanych 318 bezrobotnych z terenu Gminy Lesznówola, z czego 49,7% osób to kobiety. W grupie bezrobotnych znajdują się także osoby zaliczane do grup, tzw. ryzyka, czyli zagrożonych wykluczeniem społecznym, jak osoby samotnie wychowujące dzieci oraz osoby niepełnosprawne. Stopa bezrobocia w 2019 r. na terenie Gminy Lesznówola wynosiła, mniej niż 2,0 % Oznacza to, że Gmina realizuje założenia swojej Strategii Rozwoju (zakładano tam utrzymanie bezrobocia

poniżej 3%). Bez pracy pozostają osoby, których zatrudnienie wymaga specjalnego wsparcia, z powodu ich niskiej mobilności, braku nawyków pracy, niskich i wąskich kwalifikacji zawodowych. W celu poprawy funkcjonowania osób bezrobotnych lub nieaktywnych zawodowo, od 2008 r. do 2014 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli, realizował w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, projekt systemowy współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego - „Kapitał na przyszłość”. Beneficjenci, w ramach zrealizowanych projektów, korzystali z doradztwa zawodowego, pomocy psychologicznej, warsztatów kompetencji społecznych. Ośrodek realizował również projekt podnoszący wykształcenie oraz kompetencje osób powyżej 50 – tego roku życia. Do 2014 r. z projektu skorzystało 100 osób z terenu gminy. Rozwiązywanie problemu bezrobocia częściowo leży także w zakresie kompetencji powiatu.

Ostatnim z wymiarów jest aktywność rolnicza. Obecnie (dane z końca 2019 roku) na terenie gminy liczba gospodarstw rolnych wynosi 539. W strukturze obszarowej dominują gospodarstwa o małej powierzchni tj. o powierzchni od 1 – 5 ha. Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się prawie o połowę. Tylko część z nich utrzymuje się wyłącznie z rolnictwa, co świadczy o stopniowym odchodzeniu od zawodu rolnika i likwidacji gospodarstw. Odchodzenie od rolnictwa następuje także z powodu małej opłacalności upraw i tendencji przekształcania gruntów rolnych na cele inwestycyjne i mieszkaniowe. Produkcja zwierzęca stanowi marginalną część działalności rolniczej.

Użytki rolne stanowiące własność osób fizycznych wynosiły 3342,1375 ha. Grunty nie uprawiane stanowiły 756,1021 ha, a uprawy zajmowały 2193,2946 ha.

Gmina Lesznowola jest prężnie rozwijającą się gminą, wzorcową dla innych gmin, problem bezrobocia występuje tu w bardzo ograniczonym zakresie. Choć dotyczy on względnie niewielkiej liczby osób, musi zostać uwzględniony w Strategii, m.in. ze względu na wielokrotnie wyrażaną i okazywaną dbałość samorządu gminy o poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców. Przy planowaniu strategii wzięto pod uwagę wewnętrzne zróżnicowanie gminy pod względem miejsc pracy; istnienie obszarów, które można określić jako zagrożone “dziedzicznym bezrobociem” lub “dziedziczną bezradnością”, a także problemy z pracą dla osób niepełnosprawnych, pracą dla osób w wieku przedemerytalnym oraz wchodzących na rynek pracy absolwentów.

3. 4. PROBLEMY SPOŁECZNE.

Gmina Lesznowola ma wielkie osiągnięcia w zakresie rozwoju społeczno-ekonomicznego, dbałości o spójność społeczną, zrównoważony rozwój oraz społeczeństwo obywatelskie. Do tych

osiągnąć należy także wysoki stopień zaufania społecznego do samorządu lokalnego, a także dobra komunikacja między urzędem a mieszkańcami, jak również zauważalne starania o jak najszybsze oraz jak najsprawniejsze zaspokajanie zgłaszanych przez obywateli gminy potrzeb (usługi dla niepełnosprawnych dzieci, uruchamianie nowych połączeń komunikacyjnych, budowa mieszkań socjalnych).

W ramach niniejszej Strategii kształtuje się na tym polu szereg działań mających na celu w jak największym stopniu wyeliminowanie występujących problemów społecznych z życia mieszkańców Gminy Lesznówola. Przede wszystkim odbywa się to w trzech filarach :

1) Podejmowanie i wspieranie działań profilaktyczno-edukacyjnych mających na celu poprawę stanu zdrowia mieszkańców oraz budowa systemu przeciwdziałania uzależnieniom, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożonych tym zjawiskiem dzieci i młodzieży (cel realizowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Pełnomocnika ds. uzależnień ale także przez gminne placówki oświatowe);

2) Wspieranie osób starszych, niepełnosprawnych i ich rodzin w integracji i funkcjonowaniu w środowisku lokalnym oraz realizowaniu w tym zakresie zadań pomocowych zgodnie z kompetencjami ustawowymi;

3) Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczej (za co odpowiedzialna jest współpraca pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Sądem Rejonowym w Piasecznie oraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie).

Praca w ramach wymienionych wyżej trzech filarów, przy włączeniu w te zadania organizacji pozarządowych oraz licznych wolontariuszy umożliwi ukształtowanie sprawnego systemu polityki społecznej na terenie gminy.

Jak wynika z licznych opracowań i badań przeprowadzanych na szerokiej grupie obywateli na obszarze całego kraju wyróżnić można podstawowe problemy społeczne charakterystyczne dla mieszkańców wszystkich gmin w Polsce. Różnią się one wyłącznie siłą oddziaływania w zależności od badanego regionu kraju, jednakże wszędzie występują one w jednakowej konfiguracji. Należą do nich w szczególności alkoholizm, narkomania, przemoc, problemy mieszkaniowe oraz szereg dysfunkcji rodziny uniemożliwiających prawidłowe wykonywanie czynności niezbędnych do właściwego funkcjonowania w społeczeństwie. Wyniki badań pokrywają się w pełni z danymi, które w swojej pracy uzyskują pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznówoli. Pracy podejmowanej zarówno w terenie, tj. w środowiskach lokalnych ale również we współpracy z instytucjami sądowymi, oświatowymi czy powiatowymi. Zakres działań podejmowanych przez pracowników lokalnego ośrodka pomocy ale również przez pedagogów szkolnych umożliwił postawienie diagnozy i wyartykułowanie propozycji działań

niezbędnych do eliminowania opisanych problemów społecznych z życia mieszkańców Gminy Lesznowola.

W ciągłym dążeniu do stałego podnoszenia jakości życia w gminie dla wszystkich mieszkańców, Gmina zwraca uwagę na następujące kwestie:

3. 4. 1. ALKOHOLIZM

Nadużywanie alkoholu jest ogólnopolskim problemem społecznym, dotyczącym także Gminy Lesznowoli. Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Negatywne zjawiska społeczne, które może powodować nadużywanie alkoholu to m.in. naruszania prawa i porządku, wypadkowość, negatywny wpływ na rodzinę i sytuację materialną rodziny.

Główne działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem zakazu reklam produktów alkoholowych oraz sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, osobom do lat 18, na kredyt lub pod zastaw. występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej oraz klubów integracji społecznej.

Należy przy tym wskazać, iż w Urzędzie Gminy Lesznówola funkcjonuje stanowisko Pełnomocnika ds. Profilaktyki Uzależnień. Do jego zadań w szczególności należy:

- 1) realizacja zadań Gminy wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 2) realizacja zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii (dalej zwanym Programem);
- 3) współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach realizacji zadań wynikających z Programu;
- 4) przygotowanie i przedkładanie Wójtowi:
  - a) projektu Programu;
  - b) projektu planu dochodów i wydatków w zakresie realizacji Programu;
  - c) sprawozdania merytorycznego i finansowego z realizacji Programu;
- 5) udział w posiedzeniach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 6) współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lesznówoli w ramach realizacji Programu;
- 7) współpraca z dyrektorami jednostek oświatowych w zakresie prowadzenia dla dzieci i młodzieży profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej dotyczącej rozwiązywania problemów alkoholowych i problemów narkomanii;
- 8) sprawowanie kontroli merytorycznej wykonywanych zadań wynikających z Programu;
- 9) współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi działającymi w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i problemów narkomanii;
- 10) wdrażanie i przeprowadzanie na terenie Gminy ogólnopolskich i regionalnych kampanii profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;
- 11) inicjowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Ze środków uzyskanych przez Gminę z tytułu udzielonych zezwoleń na sprzedaż alkoholu, w 2019 r. sfinansowane zostały m.in. następujące przedsięwzięcia: zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych; poradnictwo psychologiczne, grupy wsparcia i szkolenia; współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień; działalność edukacyjno-profilaktyczna na rzecz środowiska lokalnego (programy w szkołach i przedszkolach); działalność świetlic środowiskowych, zagospodarowywanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, dofinansowanie wypoczynku letniego; edukacja publiczna; wynagrodzenia członków Komisji, szkolenia i obsługa

administracyjna; programy z zakresu profilaktyki uzależnień: Domowi Detektywi, Szkoła Rodziców i Wychowawców, Przyjaciele Zippięgo, Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej, Cukierki, a także programy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.4.2. NARKOMANIA

Podobnie jak alkoholizm, jest to problem ogólnopolski, niespecyficzny dla Gminy Lesznowola. Z danych Policji wynika, że po roku 2005 nastąpił gwałtowny wzrost ilości osób zatrzymanych za posiadanie bądź rozprowadzanie środków odurzających.

W Polsce działania profilaktyczne są realizowane w ramach ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020. Duży nacisk kładzie się na poprawę jakości programów profilaktycznych. Samorząd gminny w ramach nadzoru i koordynacji nad jednostkami edukacyjnymi ma na celu przede wszystkim:

- wzrostu kompetencji rodziców do prowadzenia profilaktyki domowej oraz ich zaangażowanie w działania profilaktyczne w szkołach w ramach programu wychowawczo-profilaktycznego;
- zmniejszania poziomu używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież;
- wzrostu kompetencji profilaktycznych nauczycieli w zakresie podejmowania działań opartych na skutecznych strategiach profilaktycznych lub z wykorzystaniem rekomendowanych programów profilaktycznych;
- podejmowania przez szkołę lub placówkę własnych działań profilaktyki narkomanii wynikających z diagnozy czynników ryzyka i czynników chroniących, poddanych wewnętrznej ocenie skuteczności;
- systematycznego podnoszenia jakości działań profilaktycznych w szkołach i placówkach, we współpracy z jednostką samorządu terytorialnego w ramach rozwiązywania problemów narkomanii w środowisku lokalnym.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii gminy rozpoczęły wykorzystywanie środków z pozwoleń na sprzedaż alkoholu (tzw. korkowe) na działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii na poziomie lokalnym. Jednostki samorządu terytorialnego zostały również zobowiązane do opracowania i wdrożenia gminnego programu przeciwdziałania narkomanii. Ponadto w Krajowym Programie od 2006 roku znajdują się zadania z zakresu przeciwdziałania narkomanii do realizacji przez samorząd lokalny. Zostały one również ujęte w Narodowym Programie Zdrowie na lata 2016-2020.

3. 4. 3. PRZEMOC

Przemoc w rodzinie często wynika z nadużywania alkoholu, ale nie jest to zasada bezwzględna. Poza czystą przemocą fizyczną mamy do czynienia z różnego rodzaju przemocą psychiczną. Ofiarami przemocy są osoby słabe psychicznie i fizycznie, o niskim poczuciu własnej godności, zależne od sprawcy.

W 2016 roku Gmina Lesznowola wprowadziła Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar dla Gminy Lesznowola na lata 2016-2020 stanowiący Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Lesznowola 260/XX/2016.

Jest to dokument skierowany do:

- 1) osób będących ofiarami przemocy w rodzinie,
- 2) sprawców przemocy w rodzinie,
- 3) świadków przemocy w rodzinie.

Dokument ten wskazuje na cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań, a mianowicie:

- 1) Profilaktykę i edukację społeczną;
- 2) Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- 3) Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie;
- 4) Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ważną instytucją mającą na celu pomoc mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego, w tym mieszkańcom gminy Lesznowola w kryzysowych sytuacjach wywołanych między innymi przemocą domową jest działający w ramach struktur powiatowych Punkt Interwencji Kryzysowej. Działający w nim zespół specjalistów wspiera mieszkańców powiatu we wszelkich sytuacjach kryzysowych powstałych w wyniku wszystkich problemów społecznych występujących we współczesnym świecie, w tym w zakresie stosowanej przemocy, konfliktów rodzinnych, uzależnień czy bezrobocia. W Punkcie Interwencji Kryzysowej świadczona jest bezpłatna i całodobowa pomoc:

- osobom doświadczającym naglej, niekorzystnej zmiany w życiu (np. utrata pracy, zdrada, zagrożenie ciężką chorobą itp.),
- osobom przeciążonym psychicznie, obarczonym następstwem wielu trudnych zdarzeń w życiu swoim i rodziny,
- w sytuacjach zamachów i prób samobójczych,
- ofiarom wypadków i napadów, przemocy fizycznej, psychicznej i seksualnej,
- osobom przeżywającym utratę kogoś bliskiego (np. śmierć, rozstanie, rozwód),

- osobom mającym trudności małżeńskie lub trudności w kontaktach z dziećmi,
- osobom przeżywającym trudności w relacjach społecznych,
- rodzinom zastępczym lub adopcyjnym, borykającymi się trudnościami wynikającymi z nowej sytuacji rodzinnej,
- osobom doznającym egzystencjalnych kryzysów wartości,
- osobom wykluczonym społecznie oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym a także osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.
- osobom starszym, samotnym,
- osobom przebywającym oraz opuszczającym placówki resocjalizacyjne, zakłady karne,
- osobom z problemami natury psychicznej,
- osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych,
- osobom z problemem alkoholowym,
- osobom mającym trudności emocjonalne, problemy z kontrolą zachowań agresywnych oraz stosujących przemoc,
- osobom współzależnym.

Trzy podstawowe problemy (alkoholizm, narkomania i przemoc) nie są w Gminie Lesznówola nasilone (na tyle, by miały negatywnie odróżniać ją od innych), na podstawie ogólnopolskiej tendencji można jednak to antycypować. Gmina stawia, więc na profilaktykę tych zagrożeń, a Strategia Integracji Społecznej będzie to uwzględniać.

3.4.4. PROBLEMY MIESZKANIOWE

Najważniejsza w tym obszarze jest zarówno niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych (na dzień 31 grudnia 2018 r. mieszkań było 111), jak i utrzymanie mieszkań socjalnych w sytuacji, gdy osoby w nich zamieszkujące nie będą w stanie pokrywać kosztów ich utrzymania wykorzystując własne środki i możliwości.

Należy przy tym podkreślić, iż właśnie w 2018 roku nastąpił wzrost liczby mieszkań związany z oddaniem do użytku nowego budynku przy ulicy Bankowej 3 w Lesznówoli.

3.4.5. ZAGROŻENIE PANDEMICZNE

Ryzyko związane z wprowadzonym na terenie całego kraju stanem zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 nakazuje podjąć ten temat także

w przedmiotowej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznawola. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznawoli na tym polu wykonuje szereg działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy zarówno dotkniętym zarażeniem wirusem SARS-CoV-2, ale także tym, którzy zostali objęci kwarantanną w miejscu swojego zamieszkania. W celu zapewnienia dostaw żywności oraz podstawowych produktów niezbędnych do codziennego funkcjonowania, w ramach prowadzonych działań kryzysowych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej koordynuje działania pomocowe udzielane potrzebującym przez wolontariuszy oraz strażaków ochotników z gminnych jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Załamanie się dotychczasowych standardów życia i w wielu przypadkach konieczność budowania codziennego świata na nowo, wpływają na samopoczucie i dobrostan psychiczny wszystkich obywateli. Zgodnie z wynikami prowadzonych obecnie badań w dłuższej perspektywie może być to przyczyną depresji lub innych chorób nie tylko o podłożu psychicznym. Z kolei zamknięcie w mieszkaniach i brak możliwości swobodnego przemieszczania z pewnością prowadzić może do sytuacji związanych z przemocą domową - gdy ofiary nie mają możliwości ucieczki lub odizolowana się od sprawców. W związku z powyższym bardzo ważnym w obecnym stanie jest ciągła diagnoza tego problemu i monitoring na terenie gminy problemów związanych z rozszerzeniem się sytuacji kryzysowych przejawiających się przede wszystkim w przemoc domowej czy wszelkiego rodzaju uzależnieniach. Problemy z pewnością w szczególnym zakresie zostaną poddane szerszej analizie w gminnych programach mających na celu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom.

W sytuacji zagrożenia epidemicznego szczególnym zadaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej okazał się także obowiązek informacyjny dotyczący obostrzeń oraz nakazów, które zostały wprowadzane przez władze państwowe. Dotarcie do mieszkańców gminy w tym do Seniorów było niezwykle ważnym elementem, który wykonano we współpracy z wolontariuszami jak również poprzez gminnych sołtysów.

3. 5. GRUPY WRAŻLIWE SPOŁECZNIE W GMINIE

Są to grupy, na które trzeba zwrócić szczególną uwagę planując działania w zakresie integracji społecznej. Ich wymienienie samo przez się **nie oznacza, że obecnie ich potrzeby są zanedbywane**, ale że wszelkie wysiłki dotyczące podnoszenia jakości życia w gminie muszą zawsze je uwzględniać.

3. 5.1. OSOBY STARSZE

Stosunkowo duży wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym nie powinien przesłaniać faktu, że mieszkańcami gminy są również osoby starsze, których będzie przybywało wraz z upływem lat. Mimo iż istnieje w gminie Uniwersytet Trzeciego Wieku, są organizowane dni seniora. W tej grupie wiekowej należy uwzględnić problemy, które mogą się pojawić, a mianowicie:

- kwestie rynku pracy (dotyczy to szczególnie osób przed emeryturą bez wykształcenia);
- kwestie czasu wolnego dla emerytów, nawet tych lepiej sytuowanych, którzy nie będą mogli dojeżdżać do Warszawy;
- kwestie szeroko rozumianej opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych.

Realizacja modelu programu korekcyjno-edukacyjnego z elementami socjodramy w obszarze przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych w rodzinie – wyprodukowanego w ramach projektu: „Socjodrama jako narzędzie profilaktyki przemocy”.

W szczególności omawiając problemy osób starszych nie sposób nie pochylić się nad problemem kierowanej wobec nich przemocy domowej i agresji. Gminny Ośrodek pomocy Społecznej w Lesznowoli wychodząc naprzeciw temu zagadnieniu w partnerstwie z firmą GLOBAL TC Sp. z o.o. (Lider Projektu), organizacją Anziani e non solo soc. Coop Soc – spółdzielnia europejska (partner włoski) oraz Miejsko-Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej w Pilawie, Orzyszu i Piszcu realizują w ramach Osi Priorytetowej IV. Innowacje Społeczne i Współpraca Ponadnarodowa Działanie 4.3 Współpraca Ponadnarodowa Projekt „Socjodrama jako narzędzie profilaktyki przemocy”. Jest to program edukacyjno-szkoleniowy, którego celem jest zapobieganie przemocy i agresji wobec osób starszych poprzez podnoszenie świadomości wśród starszych ludzi na temat ich praw, umożliwienie im poszanowania ich tożsamości i ich praw, jak też poprzez zmiany w postawach społeczeństwa wobec zjawiska dyskryminacji ze względu na wiek w drodze budowania empatii w społeczeństwie wśród opiekunów osób starszych, ich rodzin, ale też pracowników służby zdrowia i pomocy społecznej. Podręcznik-materiały szkoleniowe dla facylitatorów– wersja-Model 1.0 stanowi załącznik do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznowola na lata 2020-2025.

W ramach Programu Wieloletniego „Senior +” na lata 2015-2020 (zadanie współfinansowane ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej) na terenie Gminy Lesznowola utworzono ponadto Klub Seniora „Senior+”.

Podstawowy zakres usług świadczonych przez Klub Seniora „Senior +” to:

- 1) aktywizacja, w tym oferta prozdrowotna obejmująca usługi w zakresie aktywności ruchowej, fizjoterapii;
- 2) realizacja potrzeb Uczestników w aspekcie kulturalnym, rekreacyjnym i towarzyskim;
- 3) możliwość korzystania z telewizji, prasy, biblioteki oraz komputera i Internetu;
- 4) pomoc w załatwianiu spraw osobistych i urzędowych

Dla zapewnienia dobrej relacji z Seniorami Samorząd Gminy powołał do życia Radę Seniorów. Rada Seniorów jest ważnym partnerem dla Samorządu Gminy i tworzy nową przestrzeń dla aktywności dojrzałych Mieszkańców Gminy. Rada została powołana Uchwałą nr 578/2018 z dnia 9 lutego 2018 r. Radni Seniorzy odebrali akty powołania 19 lutego 2019 r. podczas uroczystej Sesji Lesznowolskiej Rady Seniorów. Początkowo w skład LRS wchodziło 15 Radnych Seniorów, po rezygnacji dwóch osób skład Rady został uzupełniony o jedną osobę i na koniec 2019 roku LRS składała się z 14 osób.

W celu ułatwienia życia Seniorom Rada Gminy Lesznowola na sesji w dniu 09 lutego 2018 r. podjęła uchwałę nr 579/XL/2018 w sprawie przyjęcia Programu „Lesznowolska Karta Seniora”. Program „Lesznowolska Karta Seniora” ma na celu propagowanie prozdrowotnego stylu życia, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Seniorów, aktywizację społeczną Seniorów, kształtowanie pozytywnego wizerunku Seniorów, zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach edukacyjnych, kulturalnych i sportowych oraz poprawa warunków materialnych życia Seniorów.

Program „Lesznowolska Karta Seniora” skierowany jest do osób, które ukończyły 60 rok życia i mieszkają na terenie Gminy Lesznowola. Umożliwia on korzystanie z systemu zniżek, ulg, preferencji i uprawnień przygotowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Lesznowoli, Centrum Sportu oraz Partnerów Programu „Lesznowolska Karta Seniora”.

Program „Lesznowolska Karta Seniora” spójny jest z Programem „Ogólnopolska Karta Seniora – edycja Gminy Lesznowola” (który to również jest oferowany Seniorom w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lesznowoli) stanowiąc jego uzupełnienie jako istotny element senioralnej polityki społecznej w Gminie Lesznowola.

W kolejnych latach planuje się rozwój programu oraz poszukiwanie kolejnych podmiotów zainteresowanych współpracą z samorządem w ramach oferowania zniżek Seniorom na swoje usługi.

3. 5. 2. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE I ICH RODZINY

Żadne statystyki nie ujmują w pełni osób niepełnosprawnych w gminie, ani ogółem, ani w podziale wiekowym. Można wyrobić sobie pewien pogląd w tej sprawie, powołując się na statystyki ogólnopolskie. Statystycznie (dane ogólnopolskie) 14,4% populacji stanowią osoby niepełnosprawne (2304) – w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym.

W grupie dzieci (4250) osoby niepełnosprawne stanowią - statystycznie 2,7% ogółu populacji (115). W tym 56,3% to dzieci niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym (65), zaś 17,3% w stopniu znacznym (20) (założenie, że ludność w przedziale wiekowym 0-18 lat stanowi 25% ogółu populacji).

Dzieci niepełnosprawne objęte są pomocą. Gmina opłaca im transport związany z edukacją i rehabilitacją, stara się także reagować na zgłaszane przez rodziców potrzeby (np. organizując opiekę nad dziećmi w czasie wakacji). Nie są prowadzone statystyki dotyczące dorosłych osób niepełnosprawnych. Gdyby zastosować prawidłowość ogólnopolską, szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych wynosiłaby ok. 2000. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż mniej jest osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, czy umiarkowanym niż w stopniu lekkim.

Z tytułu niepełnosprawności na terenie Gminy Lesznowola Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli w 2019 roku wypłacił w ramach rządowego systemu świadczeń rodzinnych ogółem 4916 świadczeń, z czego:

- zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka – 2066 świadczeń;
- zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia

o znacznym stopniu niepełnosprawności -981 świadczeń;

- zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat – 36 świadczenia;

- zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia – 886 świadczenia;

- świadczenie pielęgnacyjne dla opiekunów, którzy rezygnują z zatrudnienia celem opieki nad osobą niepełnosprawną – 867 świadczeń;

- specjalny zasiłek opiekuńczy – 80 świadczeń.

Ogólna kwota wypłaconych z tego tytułu świadczeń do końca 2019 roku wyniosła 2 170 357,00 zł co oznacza znaczny wzrost do roku poprzedniego kiedy to wypłacono 1 851 900,00 zł. Podobny przyrost można zauważyć od 2014 roku do chwili obecnej. Wynika to zarówno z podwyższonych kwot świadczeń ale również ze zwiększającej się ilości wniosków o przyznanie prawa do tego rodzaju świadczeń.

Problemy osób niepełnosprawnych są rozwiązywane, nadal wymagają jednak działań systemowych. Tworzenie przedszkoli, szkół i klas integracyjnych (obecnie istnieje 1 niepubliczna podstawowa szkoła integracyjna), umożliwianie niepełnosprawnym uzyskania pracy i pełnego udziału w życiu gminy jest z pewnością wyzwaniem godnym gminy dążącej do bycia liderem społeczeństwa obywatelskiego w Polsce (patrz Strategia Rozwoju Gminy).

Również na tym polu Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli realizuje projekt konkursowy nr RPMA.09.01.00-14-2960/15 o nazwie „Klub Integracji Społecznej w gminie Lesznowola” dofinansowywany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020.

Projekt skierowany jest do rodzin z dziećmi, rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci, osób niepełnosprawnych oraz osób bezrobotnych zamieszkujących na terenie Gminy Lesznowola korzystających lub kwalifikujących się do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

W ramach programu realizujemy:

- spotkania z doradcą zawodowym i psychologiem w celu zdiagnozowania potencjału, potrzeb i możliwości w kontekście reintegracji społeczno-zawodowej;
- udział w Akademii Rodziny (podniesienie kompetencji społecznych, umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z problemami itp.);
- integracja rodzinna w formie stacjonarnej i wyjazdowej - szkolenia zawodowe zgodnie z diagnozą i potrzebami uczestnika;
- płatne staże zawodowe (3 miesięczne stypendium stażowe) z możliwością zatrudnienia,
- zwrot kosztów dojazdu.

Ponadto Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli w partnerstwie z Fundacją Synapsis rekrutuje samotne matki z niepełnosprawnym dzieckiem do udziału w turnusie w mieszkaniu treningowym w Wilczej Górze w ramach nowego projektu „Mieszkania treningowe-wspomagane”. Celem projektu jest pomoc osobom z spektrum autyzmu oraz zespołem Aspergera w aktywnej integracji społecznej oraz podnoszeniu ich samodzielności oraz nabycie dodatkowych umiejętności samotnych matek w obszarze pracy z dzieckiem ze szczególnym uwzględnieniem dziecka niepełnosprawnego. W projekcie tym uczestniczyło 16 osób a koszty wyniosły 53 693,00 zł.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lesznowoli trwają prace studyjne nad zaadaptowaniem jednej ze świetlic zlokalizowanych na terenie gminy celem zorganizowania ośrodka wsparcia dziennego na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców. Środowiskowy dom

samopomocy świadczyłby usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Przedmiotowe prace koncepcyjne zostały przewidziane na okres trwania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lesznówola na lata 2020-2025.

Jednocześnie w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej podejmowane są działania na rzecz przystąpienia Gminy Lesznówola do kolejnej edycji Programu Opieka Wytchnieniowa. Podjęte kroki mają na celu złożenie stosownego wniosku do Wojewody Mazowieckiego i uzyskanie środków z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych na świadczenie usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu dziennego oraz świadczenie usługi opieki wytchnieniowej poprzez zapewnienie członkom rodziny lub opiekunom możliwości skorzystania ze specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego lub terapeutycznego) oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji/rehabilitacji/dietetyki. W ramach Programu gmina będzie mogła otrzymać wsparcie finansowe w wysokości do 80 proc. kosztów realizacji usługi opieki wytchnieniowej. Udział środków własnych gmin będzie musiał wynieść nie mniej niż 20 proc. przewidywanych kosztów realizacji usług. Program kierowany jest do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, których członkowie rodzin lub opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę, wymagają wsparcia w postaci doraźnej, krótkotrwałej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki na tym osobami. Program ograniczony jest do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Omawiany program opieki wytchnieniowej jest już obecnie wprowadzany także dla mieszkańców Gminy Lesznówola przez Powiat Piaseczyński. Powiatowy zespół specjalistów opieki wytchnieniowej działając w ramach Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej świadczy usługi bezpłatnej, specjalistycznej pomocy psychologicznej, terapeutycznej oraz wsparcia w zakresie nauki pielęgnacji, rehabilitacji, dietetyki.

Rozpatrując możliwą pomoc dla osób niepełnosprawnych nie sposób nie przedstawić działań podejmowanych w ramach prowadzonej współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznówoli z instytucjami powiatu piaseczyńskiego. W ramach struktur powiatowych działa wiele instytucji mających na celu realizację zadań pomocowych dla osób niepełnosprawnych z terenu całego powiatu, w tym mieszkańców gminy Lesznówola. Podstawowym ciałem realizującym swoje ustawowe zadania na rzecz osób niepełnosprawnych

w ramach struktur powiatu jest Powiatowa Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych. Do jej zadań należy przede wszystkim:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
  - a) integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
  - b) realizacji praw osób niepełnosprawnych;
- 2) opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 3) ocena realizacji programów;
- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Szczegóły dotyczące sposobu powoływania i odwoływania członków rady, obowiązki Przewodniczącego rady oraz częstotliwość posiedzeń zapisane są w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003 roku w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych.

Podstawową jednostką powiatu koordynującą działania na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu piaseczyńskiego, w tym mieszkańców gminy Lesznowola jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie. Jego pracownicy odpowiedzialni są między innymi za realizację zadań wynikających z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia.

W ramach rehabilitacji zawodowej możliwe jest:

- 1) udzielanie osobom niepełnosprawnym bezrobotnym, poszukującym pracy i nie pozostającym w zatrudnieniu, które nie osiągnęły wieku emerytalnego pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Pożyczki mogą być udzielone na rozpoczęcie działalności wytwórczej, budowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) dofinansowanie do wysokości 50 % oprocentowania kredytów bankowych, zaciągniętych przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej;
- 3) zwrot kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu;
- 4) finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych przez Powiatowy Urząd Pracy;
- 5) zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę na szkolenia zatrudnionych osób niepełnosprawnych.

Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie ponadto rozdysponują wśród mieszkańców gmin z terenu powiatu piaseczyńskiego środki finansowe Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w szczególności w zakresie:

- dofinansowania uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
- dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
- dofinansowania sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

W ramach struktur powiatowych działa przede także Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności. Prowadzi ona sprawy w szczególności w zakresie:

- 1) orzekania stopnia niepełnosprawności dla osób dorosłych,
- 2) orzekania niepełnosprawności dzieci poniżej szesnastego roku życia,
- 3) wydawania legitymacji i kart parkingowych osobom niepełnosprawnym.

Przedmiotowe orzeczenia niezbędne są celem uzyskiwania przez osoby niepełnosprawne z terenu gminy Lesznów lub ich opiekunów świadczeń pieniężnych (z ustawowego katalogu świadczeń rodzinnych) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lesznowoli.

Inną formą pomocy, która jest organizowana przez struktury powiatu we współpracy z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznowoli jest działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęcherach przeznaczonego dla pełnoletnich mieszkańców Powiatu Piaseczyńskiego. Jest to placówka wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami świadcząca usługi w ramach indywidualnych i zbiorowych treningów mających na celu poprawę sprawności psychofizycznej uczestników, ich zaradności osobistej oraz lepszego funkcjonowania w społeczeństwie.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach jest przeznaczony dla dorosłych mieszkańców Powiatu Piaseczyńskiego: z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C) oraz dla osób ze spectrum autyzmu lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Skierowanie do Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęcherach następuje w drodze decyzji administracyjnej, wydanej przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie, działającego z upoważnienia Starosty Piaseczyńskiego.

Termin przyjęcia do Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęcherach określa Kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy w porozumieniu z osobą kierowaną lub jej opiekunem prawnym. W razie braku miejsc osoba ubiegająca się o przyjęcie po złożeniu wniosku zostaje

wpisana na listę osób oczekujących. Osoba zainteresowana udziałem w zajęciach prowadzonych w Środowiskowym Domu Samopomocy w Pęcherach lub jej opiekun prawny, powinna zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania. Po wstępnej rozmowie z pracownikiem socjalnym i złożeniu wniosku zostanie ustalony termin przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania kandydata. Każda osoba niepełnosprawna wyrażająca chęć korzystania z oferty usług świadczonych przez Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach zobowiązana jest złożyć we właściwym miejscowo ośrodku pomocy społecznej wymagane ustawą dokumenty.

Na terenie powiatu piaseczyńskiego dla niepełnosprawnych mieszkańców utworzone zostały także Warsztaty Terapii Zajęciowej. Warsztat Terapii Zajęciowej Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej w Piasecznie funkcjonuje od 1996 roku. Od roku 2013 prowadzi także filię w Górze Kalwarii. Oferują one rehabilitację społeczną i zawodową dorosłym osobom z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną. Stwarzają one szansę rozwoju osobom niepełnosprawnym, szczególnie tym, które po ukończeniu szkół zamierzają dalej rozwijać swoje umiejętności, a nie są jeszcze przygotowane do podjęcia pracy. Zgodnie z inicjatywą założycielską kierują one swoje oferty również do tych osób, które od wielu lat przebywają w domu, izolując się od innych i wycofując z życia społecznego.

Proponowana w ramach działalności Warsztatów terapia obejmuje różne sfery funkcjonowania uczestników: zaradność osobistą, samodzielność społeczną, komunikowanie się, umiejętności niezbędne we współżyciu i współpracy, kondycję psychiczną i fizyczną sprzyjającą niezależności, samodzielności, aktywności i radzeniu sobie w trudnych sytuacjach, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, sprawności psychofizyczne niezbędne w pracy, a także podstawowe i specjalistyczne umiejętności potrzebne w pracy i wynikające z form terapii zajęciowej.

Warsztaty Terapii Zajęciowej dysponują dziesięcioma pracownikami: gospodarstwa domowego, umiejętności życiowych, umiejętności społeczno-zawodowych, komputerową, ogrodniczą, introligatorską, ceramiczną, rękodzieła artystycznego, technik zdobniczych, arteterapii i stymulacji rozwoju.

W ramach działalności powiatu piaseczyńskiego wprowadzono także w życie dla poprawienia funkcjonowania życia osób niepełnosprawnych zamieszkujących w gminach położonych na jego terenie Program Asystent osoby niepełnosprawnej. Realizowany jest on ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. Celem Programu jest pomoc osobom niepełnosprawnym w codziennych czynnościach poprzez wprowadzenie usługi asystenta. Pomoc asystenta może polegać na m.in. towarzyszeniu w codziennych obowiązkach, załatwianiu spraw urzędowych, wizytach lekarskich czy wydarzeniach społecznych, kulturalnych

czy sportowych. Usługa asystenta może być realizowana w godzinach 7-22 przez 7 dni w tygodniu. Limit godzin usług asystenta na 1 uczestnika Programu wynosi 30 godzin miesięcznie.

Do udziału w Programie mogą zostać zakwalifikowane osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz osoby mogące pełnić funkcję asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej. Powiat przyznaje usługę asystenta na podstawie Karty zgłoszenia do Programu, do której należy dołączyć kserokopię aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Kandydat na asystenta musi spełniać określone wymagania, przede wszystkim posiadać dyplom potwierdzający uzyskanie kwalifikacji w zawodzie asystenta osoby niepełnosprawnej lub wykształcenie co najmniej średnie i co najmniej roczne udokumentowane doświadczenie w udzielaniu bezpośredniej pomocy osobom niepełnosprawnym.

W ramach struktur powiatowych działają na terenie powiatu dwa domy pomocy społecznej stanowiące stałą opiekę osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Umieszczenie osoby chorej następuje we współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznowoli ze Starostą Piaseczyńskim. Domy Pomocy Społecznej zlokalizowane są w Górze Kalwarii i Konstancinie Jeziornie.

W kolejnych latach planuje się zintensyfikowanie działań samorządu na wspieraniu działań organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym jak również szereg prac mających na celu stworzenie na terenie gminy modelu środowiskowej i zintegrowanej opieki nad osobami niepełnosprawnymi. W tym celu zostaną podjęte dodatkowe kroki w przedmiocie pozyskania środków zewnętrznych na integrację i aktywizację społeczną oraz zawodową osób niepełnosprawnych. Projekty zostaną poddane ocenie i monitoringu zgodnie z zapisami niniejszej Strategii.

3. 5. 3. RODZINY Z MAŁYMI DZIEĆMI ORAZ RODZINY WIELODZIELNE

Podobnie jest w całej Polsce, w sytuacji wycofania się struktur państwa ze świadczenia publicznych usług socjalnych, szczególnym wyzwaniem stojącym przed gminą jest wsparcie dla rodzin posiadających lub spodziewających się dzieci, a także dla rodzin wielodzietnych. Na terenie Gminy Lesznowola funkcjonuje pięć przedszkoli publicznych, dwadzieścia trzy przedszkola niepubliczne, cztery niepubliczne punkty przedszkolne oraz osiem żłobków niepublicznych. W celu zwiększenia szans rozwojowych i życiowych dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych Gmina

Lesznowola wprowadziła Lesznowską Kartę Dużej Rodziny. Zadaniem karty jest również promowanie oraz poprawa wizerunku rodzin wielodzietnych. Do końca 2019 roku otrzymało ją 542 rodziny. Jej posiadanie wiąże się z szeregiem zniżek oferowanych przez instytucje gminne ale również przez podmioty prywatne. Koordynacją działań w tym przedmiocie zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli. W kolejnych latach przewidziany jest rozwój programu poprzez dodanie kolejnych zniżek i rozwój współpracy z kolejnymi podmiotami. Zaplanowano także kampanię informacyjną mającą na celu dotarcie z informacjami na temat programu do jak najszerszego kręgu mieszkańców Gminy Lesznowola.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lesznowoli realizowany jest także program rządowy dotyczący obsługi Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Do końca 2019 roku wydano karty 905 rodzinom składającym się z 3881 osób, w tym 2437 dzieciom. Do szeregu ogólnopolskich zniżek oferowanych dla posiadaczy karty na terenie całego kraju, Rada Gminy Lesznowola zdecydowała o dołączeniu zniżki w płatnościach w Lesznowskim Przedsiębiorstwie Komunalnym.

3. 5. 4. DZIECI I MŁODZIEŻ

Jednym z podstawowym wyzwania dla spójnej, skutecznej polityki społecznej gminy jest młodzież i rozwiązanie jej problemów – w zdobyciu atrakcyjnego wykształcenia, zawodu, w zdobyciu pracy, sensownym spędzaniu swojego wolnego czasu, zakorzenienia się w miejscu swojego zamieszkania. Działania w tym zakresie są już prowadzone poprzez: organizowanie zajęć pozalekcyjnych, zajęć w klubach sportowych, w świetlicach, powstają stadiony sportowe, ścieżki rowerowe. Różne imprezy gminne organizowane są z myślą o młodych ludziach. Od tego zależy w dużej mierze nie tylko spokój i bezpieczeństwo dzisiaj, ale także przyszłość i rozwój gminy jutro.

Wydatki oświaty stanowią w ostatnich latach ponad 50% budżetu Gminy, natomiast subwencja oświatowa pochodząca z budżetu państwa zaspokaja potrzeby w tym zakresie (nie licząc wydatków inwestycyjnych) tylko w 55%. Pozostałe środki stanowią środki własne Gminy.

Podstawowym problemem na tym gruncie, z którym należy się zmierzyć w najbliższych latach jest skuteczne wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Należy to wykonać w szczególności poprzez:

1) Organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży – ważną rolę w tym zakresie w działaniu będą odgrywać placówki oświatowe z terenu gminy, jak również Gminny Ośrodek Kultury i Gminny

Ośrodek Pomocy Społecznej jak również liczne organizacje społeczne o profilu sportowym z terenu gminy;

2) Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu w środowisku – w szczególności poprzez prowadzoną pracę socjalną ale również wsparcie finansowe rodzin żyjących w ubóstwie (zarówno poprzez struktury gminne jak i powiatowe);

3) Pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych pozbawieniem lub ograniczeniem władzy rodzicielskiej – w szczególności poprzez wprowadzenie pracy asystenta rodziny (w 2019 roku z pracy asystenta rodziny skorzystało 13 rodzin – planowany jest dalszy rozwój tego programu w kolejnych latach)

3. 5. 5. MNIEJSZOŚCI NARODOWE

Na terenie gminy wiele miejsc pracy stworzyli obcokrajowcy, przede wszystkim Chińczycy i Wietnamczycy oraz Turcy, którzy powoli zaczynają się także osiedlać na terenie gminy. Obecnie nie występują napięcia na tle narodowościowym, jednak gmina, zgodnie ze swoją polityką zapobiegania zagrożeniom, stosuje w tym zakresie działania profilaktyczne i mające na celu aktywnie sprzyjanie poznawaniu się kultur w celu integracji społecznej. Zespół Obsługi Placówek Oświatowych realizował na terenie Gminy Lesznówola projekt „Poznajmy się – Lesznówola Gmina wielu kultur”. Projekt w całości poświęcony był wzmocnieniu procesu integracji mniejszości narodowych, dialogu międzykulturowego oraz przeciwdziałaniu konfliktom na tle kulturowym. W projekcie udział brali uczniowie polscy, uczniowie imigrancy, nauczyciele oraz rodzice. Projekt realizowany był we wszystkich szkołach i przedszkolach prowadzonych przez Gminę Lesznówola. W ramach projektu powstał poradnik szkolny napisany w trzech językach – polskim, chińskim oraz wietnamskim. Do dnia 30 czerwca 2015 r. w ZSP w Mrokowie realizowany był także projekt ‘Wielokulturowa szkoła w Gminie Lesznówola’ mający na celu wsparcie uczniów cudzoziemskich oraz ich rodziców na poziomie komunikacji, akulturacji poprzez tłumaczenie najważniejszych dokumentów.

3.6. PODSUMOWANIE SILNYCH I SŁABYCH STRON GMINY LESZNOWOLA W KONTEKŚCIE INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

3.6.1. SILNE STRONY

- Sprawny i zaangażowany samorząd gminy;
- Efektywne zarządzanie finansami gminy;
- Wysokie kwalifikacje i zaangażowanie pracowników gminy;
- Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna;
- Dobrze rozwinięty sektor prywatny;
- Dynamiczny rozwój (ekonomiczny i demograficzny);
- Aktywna, prorozwojowa polityka gminy;
- Wysoki poziom zaufania mieszkańców do samorządu;
- Bieżące rozwiązywanie przez samorząd gminy problemów zgłaszanych przez mieszkańców;
- Stabilność samorządu gminy;
- Niska stopa bezrobocia;
- Wysoki poziom wykształcenia mieszkańców;
- Stosunkowo młody wiek społeczności lokalnej;
- Wysokie nakłady budżetowe w obszarach kluczowych z punktu widzenia integracji społecznej (np. transport, oświata, pomoc społeczna);
- Skłonność samorządu gminy do innowacyjności i podejmowania ryzyka.

3.6.2. SŁABE STRONY

- Zróżnicowanie w poziomie rozwoju gminy, co powoduje różnice w potencjale rozwojowym poszczególnych sołectw oraz stanowi tło powstawania resentymentów (między mieszkańcami rdzennymi a napływowymi).
- Niewydolność ponadlokalnych układów komunikacyjnych w stosunku do rosnącego ruchu oraz pogarszanie się stanu technicznego dróg
- Znaczący procent mieszkańców niemających zameldowania.

3.7 SZANSE ORAZ ZAGROŻENIA DLA DALSZEGO ROZWOJU GMINY LESZNOWOLA

3.7.1. SZANSE ROZWOJU GMINY LESZNOWOLA

- Bliskość Warszawy;
- Posiadanie planu przestrzennego zagospodarowania gminy;
- Posiadana infrastruktura techniczna i społeczna;
- Znaczna migracja na teren gminy;
- Rozwój gospodarczy w regionie;
- Dobre skomunikowanie gminy;
- Wykorzystywanie środków pochodzących z Unii Europejskiej;
- Rozwój demokracji i samorządności w Polsce;
- Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych;
- Wzrost poziomu wykształcenia;
- Zwiększenie dostępności szkół, przedszkoli oraz żłobków.

3.7.2 ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY LESZNOWOLA

- Słabnąca koniunktura gospodarcza kraju;
- Nieprzewidywalne zmiany prawa i zasad działania samorządów;
- Wzrost przestępczości w regionie;
- Wzrost bezrobocia w regionie;
- Pogłębiający się upadek kultury pracy;
- Postępująca degradacja wartości rodzinnych;
- Znaczny napływ ludności;
- Przekazywanie nowych zadań bez wystarczających środków z budżetu państwa;
- Ograniczona pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych;
- Sytuacja związana z zagrożeniem epidemicznym na terenie całego kraju.

4. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Gmina Lesznówola już od wielu lat dąży do stałego podnoszenia jakości życia swoich mieszkańców. Jest to długi proces, w czasie, którego samorząd gminy odnosił wiele sukcesów. Do najważniejszych z nich należy stworzenie zdrowych podstaw rozwoju i osiągnięcie znacznych przychodów własnych, dzięki czemu można inwestować w infrastrukturę techniczną i społeczną, a także odpowiadać na potrzeby mieszkańców. **Wobec tego zadaniem niniejszej strategii jest z jednej strony dalsze kontynuowanie działań już prowadzonych w gminie, a z drugiej ich pogłębienie i wprowadzenie innowacji.**

Ponadto, horyzontalną polityką gminy (tzn. obecną w każdym priorytecie) jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego – stymulowanie mieszkańców do aktywności i działania na własną rzecz. Jest to całkowicie zgodne ze Strategią Rozwoju Gminy oraz Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

CEL STRATEGICZNY: Gmina Lesznówola jest wspólnotą stwarzającą możliwość godnego życia, rozwoju i zaspokajania zróżnicowanych potrzeb wszystkim swoim Mieszkańcom w oparciu o zasadę pomocniczości i aktywizację obywateli.

4. 1. SYSTEM PRIORYTETÓW

4. 1. 1. PRIORYTET I: ZWIĘKSZENIE INTEGRACJI I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ W GMINIE WOKÓŁ DOBRA WSPÓLNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Działania w ramach tego priorytetu będą ukierunkowane na zintegrowanie przestrzenne gminy, zwiększenie odpowiedzialności obywateli za swoją małą ojczyznę i wzmocnienie dobrego sąsiedztwa jako podstawy aktywności społecznej.

4. 1. 2. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zwiększenie udziału mieszkańców we wspólnych imprezach.
2. Zwiększenie środków finansowych na wsparcie inicjatyw społecznych.
3. Kontynuacja prac nad polepszeniem komunikacji wewnątrz gminnej (chodniki, ścieżki rowerowe, transport kołowy).

4. Zwiększenie świadomości mieszkańców w sprawach dotyczących gminy, jej tradycji, instytucji oraz praw i obowiązków obywatelskich.
5. Podniesienie estetyki otoczenia w gminie (czyste sąsiedztwo).
6. Podniesienie wrażliwości społecznej, m.in. w kwestiach poszanowania praw człowieka, opieki nad zwierzętami, dbania o środowisko naturalne.
7. Zwiększenie ilości imprez o charakterze wspólnotowym oraz integrujących społeczność.
8. Powstanie nowych miejsc do integracji lokalnej w miejscach, gdzie nie ma centrów aktywności społecznej.

4. 2. PRIORYTET II: OGRANICZENIE ZJAWISKA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO I MARGINALIZACJI SPOŁECZNEJ

W ramach tego priorytetu nastąpi ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego, powstanie system wsparcia dla osób, rodzin i grup marginalizowanych społecznie, w tym także wsparcie dla resocjalizacji i adaptacji oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa obywateli.

4. 2. 1. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Kontynuacja działań profilaktycznych w rodzinach zagrożonych patologią.
2. Tworzenie warunków dla usamodzielniania się ekonomicznego rodzin o niskich dochodach.
3. Połączenie świadczeń socjalnych z innymi, usamodzielniającymi rodzajami wsparcia.
4. Stworzenie systemu informacji o potrzebach i formach pomocy dla osób wykluczonych.
5. Poprawa warunków życia dzieci i osób z rodzin patologicznych, w tym zapobieganie przemocy domowej.
6. Poprawa warunków życia osób uzależnionych poprzez system poradnictwa i pomocy w leczeniu.

4. 3. PRIORYTET III: WZROST JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Głównym efektem priorytetu ma być zwiększenie kapitału społecznego gminy poprzez wspieranie wzajemnej pomocy pomiędzy obywatelami, rozszerzenie zakresu usług społecznych, promocja i wsparcie dla rozwoju form ekonomii społecznej jako sposobu na rozwiązywanie problemów społecznych i zrównoważony rozwój lokalny.

4. 3. 1. CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Rozwój kultury świadczenia wzajemnych usług, jako sposobu na polepszenia jakości życia i integrację mieszkańców.
2. Istnienie systemu zachęt i wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych, które realizują ważne cele społeczne.
3. Rozszerzenie oferty czasu wolnego i opieki nad dziećmi, również o formy pozwalające wykorzystać umiejętności i doświadczenie osób starszych dla dobra wspólnoty.
4. Zwiększony udział osób niepełnosprawnych w działaniach podejmowanych przez instytucje gminne.
5. Zwiększenie zakresu usług dla osób niesamodzielnych (starszych, niepełnosprawnych, chorych).
6. Wsparcie dla rodzin, które mają ograniczone możliwości realizowania swoich podstawowych funkcji społecznych.

5. SYSTEM WDROŻENIA i MONITORINGU

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych problemów społecznych. Strategia stanowi dokument ogólny i otwarty, stanowiący podstawę do opracowywania programów i projektów szczegółowych. Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii należeć będzie od:

- Monitoringu i ewaluacji
- Budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań

Przedmiotowa Strategia stanowi opracowanie najistotniejszych kierunków rozwoju polityki społecznej i socjalnej gminy Lesznowola oraz sposoby ich osiągnięcia. Jej wdrożenie zostanie oparte na stałym monitoringu i ewaluacji kierunków działań. Odpowiedzialny za to będzie kierownik projektu czyli Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lesznowoli jako jednostce koordynującej wszelkie działania mające na celu diagnozę i przeciwdziałanie problemom społecznym występującym na terenie gminy (przede wszystkim działający w ramach swoich ustawowych uprawnień i obowiązków).

Przewidziane monitoring i ewaluacja działań zawartych w strategii będzie polegał na poddaniu ich systematycznej ocenie oraz ewentualnym modyfikacjom zawartych w niej kierunków działań. Modyfikacje mogą być niezbędne z uwagi na ciągłe zmiany społeczne spowodowane przez narastanie problemów społecznych czy też zmianę regulacji prawnych.

Przesłankami do wprowadzenia niezbędnych zmian w przedmiotowej Strategii mogą być w szczególności sugestie lub wnioski zgłaszane przez organizacje społeczne bądź też poszczególnych mieszkańców co do zaistniałych nowych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców gminy. Modyfikacje mogą zostać wprowadzone w drodze stosownej uchwały Rady Gminy Lesznowola.

W celu zapewnienia odpowiedniego monitoringu wdrażania przedmiotowej Strategii Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zdecydował o konieczności dokonywania przeglądu zapisanych założeń przynajmniej raz w roku tak aby jak najlepiej móc ocenić tempo i stopień realizacji założonych działań i tempo wdrażania poszczególnych celów.

Tylko takie działania zapewnią mieszkańcom Gminy Lesznowola system bezpieczeństwa dla osób i rodzin dotkniętych trudną sytuacją społeczną, materialną czy psychologiczną.

Wyznaczono wskaźniki oceny monitorowania przedmiotowej Strategii do których w szczególności zaliczono:

- A) Ilość osób skierowanych do pracy w ramach zatrudnienia socjalnego;
- B) Ilość rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, którym skutecznie udzielono pomocy;
- C) Liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie;
- D) Liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe (dot. występujących uzależnień);
- E) Ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki przeciw uzależnieniom oraz ocena systemu dystrybucji materiałów informujących o wszelkich zagrożeniach związanych z występującymi patologiami;
- F) Ilość osób objętych pomocą w placówkach wsparcia dziennego z terenu Gminy Lesznowola;
- G) Ilość dzieci z rodzin ubogich objętych różnorodnymi programami pomocowymi;
- H) Ilość programów realizowanych dla mieszkańców Gminy Lesznowola finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz liczba osób korzystająca z tych programów;

I) Liczba osób niepełnosprawnych pobierających świadczenia finansowe w ramach systemu świadczeń rodzinnych, w tym osób zgłaszających się o taką pomoc w instytucjach powiatowych.

Coroczna ocena wykonania założeń Strategii dokonana przez pryzmat pozyskanych informacji będzie kierunkowała działania władz samorządowych i Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu kompleksowego systemu pomocy i integracji społecznej.